

AZ ÓSMAGYAROK NYOMAI.

AZ ŐSMAGYAROK NYOMAI.

TÖRTÉNETÜNK NEHÁNY REJTÉLYÉNEK
MAGYARÁZATA.

IRTA :
HALIS ISTVÁN.

NAGYKANIZSA,
FISCHEL FÜLÖP NYOMÁSA
1902.

**A magyar
történet rejtélyei.**

Az egész világ gyűjti az emberiség történetére vonatkozó adatokat.

Eredmény gyanánt manapság töménytelen sokaságu okirat és számos emlék áll a történetíró rendelkezésére.

Ezek között a köztudomásra hozott dolgok között sok olyan akad, melynek elfogadható helyes magyarázatát adni nem tudjuk s előtünk *rejtélynek* marad.

A magyar történetben ilyen például: kik voltak az ős-magyarok *főméltóságai*, nevezetesen azok, kiket Konstantin császár *Gilas* és *Karchas* névvel jelölt?

Ilyen az, hogy az *Atilla kincse* név alatt ismert arany-edények kié lehettek?

Ilyen a Napimádó ősök *vallási szertartása*.

Talán egyetlen magyar ember sincsen, akit sohase bántott az a kérdés: *honnan jöttek őseink?*

S kit ne ejtett volna gondolkozóba a magyar nemzet *származásának* rejtélye?

Ezekre a kérdésekre akarjuk ráirányítani a magyar nemzet figyelmét.

A szavak írása.

Előzőleg azomban jónak látom a szavak írására nézve megjegyezni a következőket:

1. *Ősmagyarok* neve alatt azokat az elődeinket értem, kik a keresztény vallás fölvevése előtt éltek.

2. *Atilla* nevét azért írom egy *t* és két *l* betűvel, s nem úgy, ahogyan most írják: *Attilának*, mert a legrégebbi följegyzésekben *Atil* szó fordul elő, s mert a történetírók nagyrésze szintén egy *t* betűvel írta.

Különösen pedig azért tartom helyesnek az *Atilla* kiírást, mert a tősgyökeres magyar ember maig is *Atillának* hívja a híres hunkirályt.

Konstantin császár valószínűség szerint azért írta *Attélának*, mert csakis így volt képes *megközelítőleg helyesen* kiírni e szavát, melyben a *hangsúly* az első szótagon fekszik.

3. *Gilas* és *Karchas* szavakat kényszerűség folytán latin betűkkel jegyzem, mert a könyvnyomtatónak görög betűi nincsenek.

4. Egyik másik szavat (mostani helyesírásunk ellenére) jónak láttam *nagy betűvel írni* azért, hogy e szavaknak fontosságát jobban kiemelni tudjam.

Ezek után térjünk át az ősmagyarok főméltóságaira.

Gílas és Karchas

Biborban született Konstantin följegyzése szerint a magyarok első méltósága a *Nagy-fejedelem*. (Ur, Nagy-ur.)

A Nagy-fejedelem csupán uralkodik, *országol*. Az ítélkező hatalmat másik két méltóság gyakorolja.

Ezek rangban közvetlenül a Nagy-fejedelem után következnek. *Magyarul* az egyiket *Gílas*, a másikat *Karchas* néven hívják.

Gílas a magyarok első birói méltósága; Karchas a második.

Mind a Gílas mind a Karchas hatásköre kiterjed az egész nemzetre. Méltóságuk oly magas, hogy a külföldi krónikások néhány *királynak* címezi őket.

Vagyis az ős-magyarok a hatalmat megosztották három személy (Nagy-ur, Gílas és Karchas) között, és oly fejlett jogviszonyok között éltek, (mint *Magister Kézai* mondja: »maguk közösen kormányozták magukat,«) minőnek párját hiába keresnénk abban az időben.

Archon és Ispán

E helyütt még megemlítjük, az ős-magyarok egyéb méltóságait is.

Konstantin megírta, hogy vannak még a magyaroknál *Archon* tisztségek is. Ezeket Etelközben *Vajdának* hívták.

E följegyzés kétségtelenné teszi, hogy a *görögül* archonoknak nevezett méltóságok nem voltak mások, mint a Törzsfők, (Hetu moger = hét magyar, hét-fejedelem,) kiket a későbbi magyar krónikások *kapitányoknak* is neveztek.

De a biboros Konstantin szerint az előbb felsorolt méltóságokon kívül voltak még őseinknél más fő-tisztségek is.

Ezek voltak az *ispánok*. (Zsupán, hispán, később feő-hispán.)

Az Ispán a *meghódolt népségnek birája és főnöke*.

Az ispáni tisztség szintén magas dignitas. Hatalma életre-halálra szólt. A Gílasnál és Karchasnál azombau kisebb méltóság; mert ispánok *többen voltak*, s hatalmuk *nem terjedt ki az egész országra* hanem csupán bizonyos határookra.

A Gílas név különféle magyarázata

Konstantin különösen fölhívja figyelmünket arra a körülményre, hogy a Gílas és Karchas *nem családnevek*, hanem méltóságot jelentő nevek.

Már sok tudós igyekezett megmagyarázni a Gílas és Karchas szavak mikénti kiejtését.

Keresték azt a magyar kifejezést, mely egyuttal ezeknek a birói méltóságoknak *teen-dőit* is megmagyarázná.

Még pedig nemcsak a magyar nyelvből, hanem a különféle *turáni* nyelvek összehasonlításából vett következtetések útján is, akarták megmagyarázni a két szó jelentését.

E kérdéssel foglalkozó íróink közül a nevezetesebbek: *Bizoni* Károly, *Ipolyi* Arnold, *Marczali* Henrik, *Vámbéri* Armin és *Bálint* Gábor.

A kutatók által elért eredmények röviden összefoglalva következők:

A Gílas szónak nagyon sokféle módon igyekeztek magyarázatát adni.

Egyik tudós a Gílast *gulyás*-nak olvasta s úgy okoskodott, hogy amint a gulyás (=őr) csoportba hajtja nyáját és felügyel rá, éppugy összegyűjti az embercsoportot a tűz tiszteletnél az az egyén, ki *Gulyás*-nak nevezett birói méltóságot visel.

Tehát a *Gulyás* név sajátképpen *tűz-ört* jelentene, vagyis olyan felügyelőt, ki a tűz-imádó ős-magyaroknál a tűz tisztaságára vigyázott.

Másik *Gyülés* szónak olvasta a Gílas nevet. Megokolta azzal, hogy az ilyen birói tisztségnek gyakorlása gyülekezéssel, a nép egybegyűjtésével lehetett egybekötve.

A történetírók nagyobb része azombau azt a magyarázatot fogadta el, mely a Gílas szavat *Gyula* névvel vette ugyanazonosnak.

Egybehasonlították ugyanis a Gílas méltóságot a *székely krónikában* feljegyzett hasonló tisztséggel. Ugy találták, hogy a Gílas tisztség legjobban hasonlít a székely *Rabonbán* hivatalhoz.

Mivel pedig *Gyula vezér* (*Tuhutum törzsből*), *Rabonbán* tisztséget viselt, s mert a régi hagyományokat feljegyző *székely krónika* összezavart adatai szerint az ilyenféle tisztség neve nemcsak *Rabonbán*, hanem *Gyula* vagy *Horkáz* is, s végül azon okból, mert a *Gyula* név némileg hasonlít a biboros Konstantin által Gílasnak írt szóhoz: megtették a Gílast *Gyulának*, s így lőn e méltóság neve *Gyula*.

<p>A Karchas-szó magyarázatai.</p>
--

Szakasztott így vagyunk a másik szóval is: a Karchas-szal.

Egyik tudós a Karchast *Kár-ház*-nak nevezte, melylyel egybefüggésben volnának a maig is meglevő *kárhoztató* és *kárhozó* kifejezések.

Akadott, aki *Kár-kán* nevet adott e méltóságnak. Abból indult ki, hogy ez a bíró magasabb rangú egyén volt, (főnök = *Kán*), ki kár megtérítése ügyében ítélkezett s ezért *Kár-kán* nevet viselt.

Másik tudósunk *Kkar-kha* szóval azonosítja a Karchast, mely *kabard* nyelven azt jelenti: *szolgabíró*.

Harmadik tudósunk szerint az ősrégi *Szumir* nép egyik istenének *Ur-ghán*-nak (Hal-Isten) neve viszhangzik a Karchas szóban.

Magyarázták még a Karchast *Tárkány*-ra, melyből származnék a *tárnok*.

Ezenkívül a Karchast olvasták *Kádár*-nak is, mely név szintén összehasonlítás folytán keletkezett.

Ugyanis a hunnoknak volt egy választott bírása. Krónikáink szerint e méltóságra a hunnok *Kádárt* emelték a *Turda* vagy *Torda* nemzetségből.

(Önkénytelenül fölmerül az a kérdés, hogy nem a méltóság nevét jelenti-e itt is a *Torda* szó? Ez esetben a tisztséget viselő egyén *hivatala* volna *Torda* = torló, megtorló-bíró értelemben.)

Minthogy pedig Kádárnak állása nagyjában egyezett az ősmagyarok Karchas tisztségével, s minthogy a Karchas-szó különben is hasonlít a Kádár névhez: tehát némelyek — megtették a Karchast *Kádárnak*.

(Mint látjuk a Karchas-nál már nem jutottak olyan egyöntetű megállapodásra, mint a *Gyula* névnél vagy jobban mondva a *Gilas* szó magyarázatánál.)

Mégis legtöbben a *Horkáz* nevet fogadták el a Karchas jelentéseül.

A Horkáz elnevezés pedig szakasztott ugy keletkezett, mint a Gyula név, vagy a Kádár.

T. i. *Horka* (Tuhutum fia) olyan méltóságot viselt, mely hasonló volt a Karchas tisztséghez, s minthogy e név a Karchas szóhoz különben is hasonló hangzással bír, s minthogy az előbb is említett, (de hitelességétől nagyrészt megfosztott) *székely krónikában* az ilyenfajta hivatal neve gyanánt *Horkáz* fordul elő, tehát e méltóság neve lőn: *Horkáz*.

Vagyis családnévnek magyarázták mind a *Gilas*, mind a Karchas szavakat.

(Kronikásaink szerint a magyar vezérek közül Karchas méltóságot viseltek *Kale* és fia *Bulcsu*.)

Hol keressük az ősi méltóságok nyomait?

E sokféle magyarázat nagyrésztben annyira erőltetett, hogy magukat a magyarázó tudósokat sem elégíti ki, mert még napjainkban is újabb magyarázatait igyekeznek adni a *Gilas* és *Karchas* szavaknak.

Éméltóság-nevek magyarázatánál szükséges figyelembe vennünk azt a körülményt, hogy *ős-biráink* nyoma nem enyészhetett el teljesen.

Mert dacára *Béla* szigorú parancsának, mely a pogány szokások gyökeres kiirtása céljából *megtiltotta az ősi méltóságoknak még a nevén való emlegetését is*, dacára, hogy elrendelte a tisztségeknek *más (új) névvel* leendő elcserélését, s dacára, hogy a keresztény hit első bajnokai vak buzgalmukban nálunk *mindent kiirtottak, ami bármi csekély részben emlékeztetett a magyarok ősi szertartásaira*, kik *összetörték az áldozásnál és áldomásnál használt edényeket*, kik megtiltották a *Regős éneklését*, kiirtották *az ősi irást*, új betűk használására kényszerítették a nemzetet, és *megölték a régi valláshoz ragaszkodókat: mégis fennmaradni kellett az ősi tisztségek neveinek*, ha másutt nem, legalább a — nép között.

A nép *nyelvének* azokat a fogalmakat meg kellett őriznie!

Népünk emlékezetében megmaradtak az *ős idők sárkányai, griff-madarai és egyéb csodálatos mese-alakok*, hogyan felejtette volna végképpen el a főméltóságokat és a nemzeti biráskodást?

Hisz a birói méltóságok szerves egybefüggésben állottak az egész nemzet-testtel! Hisz a *Gílas és Karchas* nemcsak biráskodott, hanem a fényüzést kedvelő magyar nép nemzeti *ünnepe*n, valamint *vallásos áldozatainál* kétségtelesen szerepelt egyébként is!

Kiirtották az ősi vallást, de a nép nyelve, szokása és hagyománya régi maradt!

A nép nyelvén kívül még az *ős magyarok vallásában kell keresnünk utbaigazítást*; mert a régi népeknél minden tisztség gyakorlása istentisztelettel, vallási szertartással volt egybekötve, szóval szoros egybefüggésben állott a vallással.

Figyelmünknek tehát a nép-nyelvére és az ősi vallásra kell irányulni. Ezek segítségével kísértsük meg, nem tudjuk-e megállapítani a Gílas és Karchas szavak jelentését.

A Nyilas és jelvénye. A biboros történetíró által feljegyzett ős-magyar méltóságnevek figyelmes szemlélésénél azonnal szembe-tűnik az, hogy a Gílas név *első magánhangzója magas (vékony) hangú*. Tehát semmiképpen sem olvashatjuk *u*-nak (s így a szó nem lehet *Gyula*), már csak azért sem, mert a mély hangzású *u* betűt a görög-író szabályosan kiírni tudta volna.

Vagyis ez a magánhangzó nem lehet más mint *i* vagy *ü*, ahogyan Konstantin írta.

Ezt megerősíti *Ibn Roszte* arab írónak az a feljegyzése, hogy a Moger (magyar) fejedelmet *Dsilá*-nak hívják.

Kiséreljük meg a Gílas méltóságot a vallásban keresni.

Tudjuk, hogy a szittya nép *Napimádó* volt.

Hitők szerint: a Nap-isten a föld fölött jár, ott lakik az *ég*-ben, vagy *égő*-ben.

Tehát az *Ég* (az Ur-isten lakóhelye) neve pogánykorból maradt fen.

Sőt a *Meny*, Meny-ország (= a napimádók szerint az az ország, hova *mindenki elmegy* a halál után) neve szintén az ősmagyarok idejéből való. Mert a Napimádó szittyák hite szerint a meghalt vitéz *megy* (= utazik) a Napországba. S a halott vitézzel ezért eltemették paripáját, kopóját, sőt néha feleségét is, hogy (a megölt ellenséges harcosokkal együtt,) szolgálatára legyenek a Nap-mezején. Ezért mondták *Lehel* vezérrel a krónikások, (mikor a monda szerint *Konrádot* agyoncsapta kürtjével:) »Elöttem *menj*, és légy *szolgám!*«

Külömben mind az *Ég*, mind a *Meny* szónak napjainkig is megvan a *régi kettős érteleme*. Az *Ég* azt is jelenti, hogy (a tűz) ég = lobog; a *Meny* maig is megtalálható a *men-ni* szónak gyökerében, mert a *tő*: *men* — *meny*, ahogyan sok helyütt népünk maig is használja. A hogyan használja *tenni* helyett: *tenynyi*, éppugy mondja *menni* helyett: *menynyi*, *lenni* helyett: *lenynyi*.

A nap-imádók hite szerint a Nap-isten a magasból (égből) osztja az életadó melegséget, de egyuttal bünteti a gonoszakat és lázadókat.

Az Isten büntető hatalmát képviselik, jobban mondva gyakorolják a földön az erre hivatott hatalmas tisztviselők. Ilyenek az ősmagyaroknál: a *Gilas* és *Karchas*.

De az *Isten maga is büntet*; néha saját kezeivel sujt le — villámmal.

Az ősmagyarok az Isten sujtó (büntető) villámát *Isten nyilának* nevezték.

E kifejezés maig magmaradott népünknel:
 „Az Isten nyila büntessen meg!”

A vallásban találjuk tehát a büntető méltóságoknak eredetét; a Gílas szónak mikénti *kiejtésére* nézve pedig népünk nyelve adja meg a választ.

A magyar nép ezer esztendő óta megtartott egy kifejezést, melyet eddig nem méltatunk különös figyelemre.

Ugyanis a magyar paraszt, (kiváltképpen az ékes beszédü pásztor-ember,) ha azt akarja kifejezni, hogy »ehhez semmi kétség sem férhet,« vagy »ezt nem lehet megváltoztatni,« — ilyen mondja: „*Ez kinyilatkoztatás!*“

E kifejezésben maradott fönn a Gílas neve = a *Nyilas*. Göcseji kiejtéssel *Nyiélas*. (Lehet külömben, hogy az ős-magyarok *Gyilas*-nak mondták e szavat.)

A *Nyilas*-bíró nyilatkozott, (= ítélkezett,) s az ő ítélete a *kinyilatkoztatás*.

A *Nyilas* szavat aztán az idegen (görög) író teljesen jól vélte visszaadni a Gílas kiirással.

— Bizonyos, hogy a *Nyilas*nak volt valami-féle *külső jelvénye*, melyet az ő büntető és ítélkező hatalmának mindenki által látható jelegyanánt viselt.

Ez a jelvény pedig az előbbieik szerint nem lehetett más, mint az Isten büntető hatalmának eszköze: a *nyil*.

Még pedig a méltóság fényének emelése végett, (részint a nyil-szerszámot viselő többi férfiaktól való megkülömböztetés céljából) ez

a jelvény valószínűleg *aranyból vert nyíl* lehetett.

**A Nyilas ünnepi
teendői.**

Bizonyos továbbá, hogy az ősmagyaroknál ennek a *birónak nyilatkozása* (a többi keleti népek módjára) mindig *ünnepélyesen történt*.

A Nyilas ítélkezésének napja előre megállapítva volt, mikor aztán mind a népség, mind pedig a nemzet kiváló egyénei (Törzsfők, esetleg a Nagyfejedelem) ott megjelentek.

Talán az egyik ilyen *nyilatkozási* (törvénykezési) idő volt az ősmagyaroknál a *nyári tűz-ünnep napja*. (Szent-Iván-éji tűz).

Az ünnepet áldomás követte.

Általában az ősmagyaroknál mindenféle munka után *áldomást* tartottak.

Áldomásoztak úgy a győzelmes ütközet után, mint az Isten tisztelet és a törvénykezés után.

Sőt az áldomás nem maradt el a *vásár* után sem, valamint a nevezetesebb *családi ünnepeknél* sem.

Házasodáskor *lakodalmat* csaptak, halálózaskor *tort* ültek.

Az ilyen ünnepélyeken a kiváló embereknek *tisztéhez tartozott* bizonyos szertartásos teendőket végezni. Ahogy a régi *násznagyiköszöntő* fentartotta :

„Szittyá ősapáink hogy ha lakozának,
Poharat emelve áldomást mondának.“

Egész bizonyosra vehetjük, hogy a legfő birónak, a *Nyilasnak*, a biráskodáson kívül is

voltak szertartásos teendői a nemzeti ünnepek alkalmával.

Egyébiránt van erre írásbeli bizonyítékunk is a régi krónikák eme feljegyzésében: *nillal kele, hogy geriedetet parancsola.*

E kifejezés a Nyilas méltóság egyik szertartásos teendőjét foglalja magában.

T. i.: a tűz-áldozati ünnep kezdetén székéről fölkel a Nyilas és megparancsolja, hogy *tüzet gerjesszenek.*

A Karikás és jelvénye. A biboros Konstantin által följegyzett második birói hivatalnak neve *Karchas.*

E szónak magyarázatát szintén az ősmagyarok *Napimádó vallásában kell keresnünk.* Kiejtését pedig népünk nyelvében találhatjuk meg.

Mily módon tisztelték őseink a Napot?

A nap-áldozati szertartás részletes lefolyására nézve nagyon kevés adat maradt reánk, de azért kíséreljük megtalálni a feleletet ebből a kevésből.

A *Nap-áldozáshoz* mindenek előtt *máglyát* raktak fából és rőzséből, s a máglyát behintették szárított illatos fűvel.

A nap imádás (tűz-telés, tisztelet, Isten-tisztelés,) az ősmagyaroknál a *tiszta-tűz gerjesztésével kezdődött.*

Tűz gerjesztésre szolgált egy *karika* (kis kerék,) melynek küllői kiterjedtek a külső körön túl is, azért, hogy ezeket a meghoszszabított küllőket *fogantyunak* használhassák a *karika forgatásánál.*

A karika agyán (a középponton) száraz rudat dugtak keresztül, s mikor a Nyilas megadta a jelt a Napáldozás megkezdésére, akkor a másik méltóság (vagy talán annak intésére valamely fiatalabb legény,) oly *gyorsan csapta* (forgatta) a karika külső küllőit, hogy a száraz rud meggyulladott az erős dörzsölés következtében.

Igy állították elő a mocsoknélkül való égi tüzet, melylyel a máglyát meggyújtották.

A tűz-karika.

Régi szittyá pénzről.

A *tűz-gerjesztő karikát* bemutatjuk egy (Krisztus előtti korból való) szittyá pénzről. Az emberi alak (király) feje fölött áll a fogantyúkkal ellátott tűz-karika.

És ez a *tűz-karika* adja kezünkbe az ősmagyarok második főtisztségének nevét: a *Karikásét*.

Mert a Karchas szó a *Karikás* nevet rejti magában.

A Karikás szavat a görög történetíró teljesen megfelelő hangzással vélte Karchasnak írni, annál is inkább mert a görög *chi* betűben a Karchas szóból kihagyott *i* szintén megcsendül. Vagyis idegen léteére Konstantin azzal a leírással tökéletesen visszaadni gondolta a magyar karikás nevet.

A Karikásra nézve is föntmaradott népünk-nél egy régi közmondás: „*Gyors mint a karika csapás!*“

E mondásban a *karika* szó nem vonatkozhatik másra mint a napáldozati ünnepséghez szükséges kerékre, s a *csapás* kifejezés sem jelent szerencsétlenséget, sem pedig nem jelentheti a karika (kis kerék) nyomát. (Amint hogy nincsen is csapása, — vagy helyesen mondva *csapája* — a karikának, csupán a keréknek). Hanem jelenti a *tűz-gerjesztési műveletet*, melyet *gyorsan* kellett eszközölni, mert máskép a fa nem gyuladott meg.

Tehát a napjainkig fönmaradt e közmondás: »gyors mint a karika csapás,« minden kétséget kizárólag a pogánykor istentiszteletével áll vonatkozásban.

Valószínű azonban, hogy a *karika-csapás* kifejezés a Karikás-birónak nemcsak az áldozati ünnepnéli teendőjét fejezi ki, hanem egyuttal jelenti annak *birói tevékenységét is*.

Természetesen a Karikás méltóságnak is kellett lenni *külső jelvényének*.

Miből állott e jelvény, arra nézve manapság még nincsenek határozott adataink; de követ-

keztetés útján igyekszünk megtalálni rá a feleletet ugyancsak az ősi vallásban.

Mert valamint a büntető *Istennyilának* egyik része, a *nyilvessző* volt jelvénye az *első méltóságnak*, éppen úgy a *második méltóságnak*, a Karikásnak, birói hatalma jele gyanánt legnagyobb valószínűség szerint a *nyil szerszám másik része* szolgált.

A nyil-fegyvernek ez a másik része az *íjj*.

A méltóság-jelvények nyomai a magyar krónikában.

A fő méltóságok jelvényeire nézve mintha a *bécsi képes krónika* is adna némi utbagazítást. Nem a szövegben, hanem a képeiben.

Az ősmagyar fő méltóságok

A bécsi képes krónikából.

Ugyanis a krónika első képén, a magyar Nagyfejedelem (király) baloldalára három alak

van föstve, s mindaháromnak *jelvény van kezében.*

È három alakban nem fösthetett mást a krónika-másoló mint az ós-magyarok főmél-tóságait.

A középső alak, ki (*csid nélküli*) *arany nyilvesszőt* tart a kezében, kétségtelenül a *Nyilas.*

A másik, kinek *íjj* van a kezében: a *Karikás.*

Szent-István győzelme Kean fölött.

A képes krónikából.

Hogy az íjj-jelvényt viselő alakban csak-ugyan a *pogány vallás tisztviselőjét* föstötte a krónika-másoló, érdekesen bizonyítja az a körülmény, hogy néhány levéllel tovább ugy

fősti *szent Istvánnak* a pogány *Kean* (= Kán?) vezér fölötti (vagy helyesebben: a *keresztény* hitnek a *pogányvallás* fölötti) diadalát, mikép a *szent király* rátapos *Keán* holttestére, mely holttetemre *jelvény gyanánt* *íjj van ráhelyezve*.

A krónika-másoló e jelvényekről semmiféle magyarázatot sem ad a szövegben, talán csupa hitbuzgalomból hagyta ki a pogány tisztségekre vonatkozó részleteket.

E jelvényekre azomban később rámutatunk néhány ősrégi domborművön.

Ehelyütt egyuttal megjegyezzük, hogy valószínűség szerint a harmadik alak, ki jelvény gyanánt *kardot* tart kezében, tehát szintén tisztséget visel: az *Ispán*.

Áldomás edények.

Bár csekély adat maradt erre nézve, mégis bizonyos, hogy az ősi magyar méltóságok viselőinek, sőt magának a nagyfejedelemnek is, okvetlenül szerep jutott nemcsak a nemzeti gyűléseken és nemzeti ünnepélyeken, hanem a *nász és tor alkalomával is, valamint a győzlem után tartott áldomáson is*. Szóval amikor „*more paganismo fecerunt áldomás.*“

Például a nagyfejedelemnek ilyen szertartásos működését őrzik a krónika eme szavai: »Árpád egy aranyas kürtöt megtöltte a Duna vizével *és ég felé hinté.*«

Az ünnepélyek és lakomák alatt mindig megtartottak bizonyos szertartásos módot.

A krónikai feljegyzés szerint; *sorjában ülve*

vendégeskednek a magyarok, s a vezéreknek *arany edényekben* hordják az ételt, italt.

Az ilyen ünnepek alkalmával használt arany-edényeket hívták *áldomás edényeknek*. Ezekkel emelték az ünnep fényét.

(Valószínű azonban, hogy az *isten tiszteleténél is* használtak edényeket, s ezeket szintén áldomás vagy áldozat-edényeknek nevezték.)

Ily arany edények állottak készen a nemzeti áldomás tartásakor minden főméltóság (Nagyur, Nyilas, Karikás, Hét-magyar stb.) részére, — sőt valószínűség szerint a méltóságot viselő egyén családjának férfi tagjai (öccse, fia, sógora) számára is. S minthogy később a már *keresztény ispánok is résztvettek a pogány áldomások tartásában*, tehát valószínűleg ezek használatára szintén arany edényeket adtak.

Az áldomás-kincsnek tehát nagyszámu edényből kellett állnia.

Az áldomás edények drága anyagból, kiváló művészettel készültek s a főbb méltóságok által használt edények valószínűség szerint a *nemzet közös tulajdonai voltak*.

Ilyen edények amiként eddig tudjuk, reánk nem maradtak.

Egynek *leírását* adja ugyan *Sombory*, s erről az ugynevezett *székely áldomás kehelyről* ismertető cikkeket irtak *Jerney*, *Orbán* és *Romer*, — azonban e pohár (még pedig ugy a kókuszdiós része mint az ezüst foglalata) a szakértő tudósok szerint sokkal későbbi korból

(a XVI–XVII. századból) való, mintsem használhatták volna pogány istentiszteletnél.

Külömben a székely *áldomás vagy áldozás pohár* leírása a következő: »alakja kehely, öble kókuszdió-héj, szára és talpa megaranyozott ezüst, csipkés cifrázatu, s három hölgy-alakot képező lemezzel van diszítve.«

A nagy-szent-miklósi kincs megtalálása.

A régi időkből való ilyfajtaú edények azomban egyszercsak nagy számban kerültek elő.

Torontál vármegyében levő *Nagy-Szent-Miklóson*, *Vuin Néca* nevü paraszt férfiu az 1799. évben *vert fallal* akarta bekeríteni házát.

(Ézt a házat mely a *Sziget* városrészben 1456 ház-szám alatt fekszik, most emléktábla jelöli.)

Mikor Vuin az alapot ásta, egyszerre nagy-számu különféle formájú edényre bukkant. A hagyomány szerint az edények valami ládó, vagy szekrény-féle tartóban voltak elhelyezve.

Vuin Nécanak a találmány értékéről fogalma sem volt, s az edényeket szépen megtisztitva felaggatta diszítés gyanánt a paraszt házakban most is szokásos *tányér-falra*.

Persze a több százados földbenlétel folytán az edényekre tapadt réteget nem lehetett olyan hamar eltüntetni, s az edények akkor nem ragyogtak ugy mint most, mikor tulságos lelkiismeretesen megtisztitották.

Nagy-Szent Miklós lakosságának nagy része abban az időben juhtenyésztéssel foglalkozott, s a gyapjuvásárlás végett csakugy özönlöttek

oda birka-nyírás idejekor a *görög kereskedők*, kik abban az időben Magyarország egész kereskedelmét kezükben tartották.

Vuin szintén juhtenyésztő volt, s a gyapju vásárlás alkalmával az ő házába is betért két görög.

A kereskedők *vizsgálgatni kezdték a tányérfalon a szokatlan formájú edényeket*, s hamarjában fölismervén, hogy azok szín-aranyból valók, minden darabot megvásároltak, amit Vuinnál találtak.

Szent-Miklóson még életben levő öreg emberek mondása szerint a vételár nagy volt, mert a boldog Vuin 2 urbéri telket vehetett az edények árán.

Ennek az állítólagos nagy vételárnak azomban ellene mond a görög-kereskedőknek a közmondásban maig is föntartott ismeretes ravaszága («egy görög kilenc zsidó»), s bizonyosra vehetjük, hogy Vuin az edények arany értékének huszadrészét sem kapta meg. S hogy tuloz a hagyomány a vételár nagyságára nézve, igazolja a nagy-szent-miklósi jegyző szives értesítése, mely szerint *Vuin Néca teljesen elszegényedve halt meg* a mult század ötvenes éveiben.

A teljes szegénynyé levés nem következik be, ha urbéri telkei lettek volna.

A kincsnek a császári muzeumba jutása.

A görög kereskedők a *pesti* vásárra hozták az arany edényeket, s eladási szándékukat a *vásári ártikulusok* értelmében a városbírónál bejelentették.

A városbíró révén aztán az esemény híre eljutott *Ferencz* császár fülébe, ki az edényeket (számszerint 23 darabot) elvitette Pestről és a bécsi *Hof-Schatz-Kammer*-be helyezte el.

Bizonyos azomban, hogy nem került a Vuin által fölászott összes edény az udvari kincstárba, mert az arany edények néhány darabja előbb elkallódott, részben a szerencsés találó, részben ismerősei kezein.

Tanuvallomás bizonyítja, hogy Vuin Néca az elszállítottnál több edényt talált.

Megerősíti ezt az a körülmény, hogy az udvari kincstár is elutasított »egy találót« lelődíjért való kérelmével, mert rábizonyodott, mikép ki nem puhatolt egyéneknek több darab edényt eladott.

Most már (a találási idő után több mint száz esztendő múlva) semmi reménység sincs ahhoz, hogy e kincsnek hiányzó darabjait összegyűjteni lehessen.

Külömben is bizonyos, hogy az eldugott edényeket rögtön összeolvasztották, mihelyt arany mivoltát megtudták.

E kincset a régészek kezdettől fogva nagy fontossággal bírónak találták, s többféle körülmény egybevetése után „*Atilla kincse*“ névvel ruházták föl.

Később a kincset átszállították a *Belvedere*-ből az *Udvari muzeumba* (Kunsthistorisches Hofmuseum), hol jelenleg is őrzik.

Jó helye van ott e kincsnek a *szilágy-somlói*

lelet, — az *arany csákány*, és a föl nem szám-
lálható többi magyar kincs szomszédságában!

A katalogusban „*nagy-szent-miklósi arany kincs*“ czim alatt ezzel a megjegyzéssel fordul elő:

»E kincs a régészeti kutatás elé nagy problémát állít, melyet annál nehezebb megfejtetni, mert az *edények stilusa egyetlen* az eddig ismeretes emlékek között.«

»S ezért a tudósok nem voltak képesek megállapítani *sem a meglevő más emlékek stilusához bár távolról való hasonlatosságát, sem pedig a fölíratok kielégítő magyarázatát.*«

Az arany edények sok darabjára *Runa* jegyek (ős-régi írásjegyek,) vannak bevésve, s a nagy horderővel bíró runák pontos megvizsgálása, ugy a roppant értékű kincs részletes megtekintése végett szükségesnek láttam Bécsbe utazni. Majdnem hihetetlen, hogy e haszon nélkül való utazáshoz társam is akadt *Róth Miksa* pécsi lakós személyében, ki szives volt kizárólag az ügy iránti szeretetből velem jönni, s ott az arany edények rajzát és runáit elkészíteni.

A díszítő-stil.

Az arany kincs megtekintésénél azonnal leköti figyelmünket két nagy edény. (Ezek egyike lapos oldalu, és erre az edényre társam azt jegyezte meg: »Tökéletes *arany csutóra!*«)

E két edény oldalaira képeket vert a művész, s a képek közül *három ugyanazonos* tárgy, vagyis az egyik (a lapos oldalu) edényen

két egyforma kép van, mely a másik edényen is egyszer előfordul.

E képet bemutatjuk hasonmásban.

Ezek az ismétlődő képek fontossággal bírnak, mert valószínűség szerint vagy cimert vagy valamelyik elődnek kiváló cselekedetét ábrázolják.

Vizsgálódás közben egy ősrégi hagyomány jut eszünkbe: „*Emese álma!*”

Emese álma.

A szent-miklósi kincs egyik edényén.

Ugyanis Emesének (Árpád nagyanyjának) a Turul madárról álmódott csodálatos *álomlátását* látjuk az edénykészítő művész által megörökítve, úgy *ahogyan a magyar hagyomány fentartotta*, és *ahogyan „a saskeselyü teherbe*

ejtvén Emesőt“ származott *Álmos*, „*ex genere Turul*.“

Ez a történet nincs meg semmiféle más nemzet hagyományában, tehát már ez a körülmény is utbaigazít e kincs magyar mivoltára nézve.

De azért a tudósok mégis mindenféle jeleget láttak a kincsen, s mindenféle nemzetet gondoltak az edények készítettőjének és tulajdonosának, csupán a magyart nem.

Pedig a krónikások följegyezték, hogy Árpádnál az arany-ezüst halom számra állott, s hogy a magyar nemzet minden egyes tagja gazdag volt aranyban-ezüstben.

Föltehető-e, hogy az aranyban dúskáló népnek ne lettek volna ügyes ötvös-mesterei?

Maga az *ötvös* elnevezés tősgyökeres magyarsága és régisége nem igazolja-e ötvösöknek az ősmagyarok közt létezését?

Igazán csodálatos, hogy mindezek dacára még fölteni sem merjük, hogy ilyen edényeket magyar ötvösök csinálhattak volna?

Külömben sok felfödözni való vár még reánk.

Lehet, hogy ha szakértő művész figyelmesen megvizsgálja az arany edényeket: megtalálhatja azokon a *magyar díszítő stílust*, melynek egybeállításán *Huszka József* régóta fáradozik, s melynek megalkotása képezi néhány lánglelkű magyar művész fáradhatlan törekvését.

Igaz, hogy eddig kevés tárgy volt melyet fölhasználhattak, meg lehet azonban, hogy

ezezen az edényeken levő motivumok várják a hivatott szakértőt, ki azoknak szittyai jellegét fölismerje, s magyar *szür* cifrázatában, valamint a gombkötők által használt sokféle *sujtás*-ban föntartott ősi motivumok hozzáadása mellett fölhasználja, a mostani kor művészeti polcára fölemelje, — és ilymódon megalkossa a *nemzeti stílust!*

A runa-jegyek.

Az arany edényeknek felénél több darabjára runa-jegyek vannak róva, melyeknek olvasását sok tudós megkísérelte ugyan, (legutóbb Bécsben létünk előtti napokban az *upsalai* egyetem egyik tanára próbálkozott vele,) de sikertelenül.

A magyar szakemberek akkor kezdtek vele tüzetesebben foglalkozni, mikor a kincs az 1884. évi ötvömmű-kiállítás idején Budapesten volt.

A rovás jegyek elolvasása nagy nehézséggel jár. Gátolja a megfejtést a *magánhangzóknak nagy hiánya*, s nehezíti az olvasást, hogy a magyar ősrégi szavak *kiejtéséről* alig van tudomásunk.

Csupán a *halotti beszéd* cím alatt ismert legrégebb nyelvemlékünk nyujthat a szó-kiejtésre nézve némi utbaigazítást, azomban teljesen hü ez sem lehet, mert az akkori magyar szavak fonetikus kiírását ez a legrégebb följegyzés valószínűleg *nehézkösen tudta visszaadni* a kereszténység által behozott *uj* (latin) *betűkkel*.

Mindazonáltal megállapítható, hogy a halotti beszédben fentartott kiejtést a *Göcseji nép*

dialektusa leginkább megközelíti, sőt azzal majdnem teljesen azonos; tehát az ősi szavak olvasásánál ezt a kiejtést kell követnünk.

Nehezíti még a rúnák megfejtését az is, hogy az arany edényeken *háromféle* rovás látszik. Az egyik *görög* felírás, mely egy nagy csésze belső részére van *beverve*. A többi arany edényeken levők mind *runa jegyek*, melyek részint *verve*, részint *karcolva* vannak, de némileg eltérő jegyekkel.

Ez a körülmény arra a föltevésre vezet bennünket, hogy a betűjegyeket *különböző időben* rótták be, s az időbeli különbség miatt nem egyformák teljesen a jegyek.

A runák csupán két (csattal ellátott) arany csészén különböznek lényegesen a többitől. Ennek a két csészének belső közepébe kereszt van *beverve*. Ez a kereszt jelezheti ugyan, hogy az ötvös keresztény volt, — valószínűbb azonban, hogy a + alak csupán czifrázat, melyet amint látni fogjuk, használtak az egyes szavak elválasztó jele gyanánt is.

A runák olvasását számtalan tudósnak kísérlete után, végre *Fischer Károly* (ez a fáradhatlan és nálunk semmikép se méltányolt tudós,) terelte helyes irányba, ki rámutatott az írásjegyek *szittya* (hun-magyar) mivoltára.

Mert a runák (még pedig úgy a *vert*, mint a *karcolt* runák) *ugyanazonosak a hun-magyar betűjegyekkel*, melyek a régi magyar tudósok (*Telegdi, Harsányi, Bél* stb.) munkáiban fennmaradtak a késő utódok számára, s a minő

runa-jegyekkel *maig is létezik nálunk felírás az Enlakai templomban.*

Vagyis a runa jegyek igazolják, hogy ezek az arany edények magyarok tulajdona volt. Sőt minden körülmény odamutat, hogy *e kincs az ősmagyarok áldomás edényei közül való.*

A szittya írás olvasása.

A szittya rovás-jegyeket — amint Telegdi erre nézve utba-igazitást adott, — őseink nem úgy olvasták mint ahogyan most olvassuk a betűket: be, ce, de, — hanem a magánhangzót mondták elsőnek, s így ejtették ki: eb, ec, ed stb.

Igy aztán az egyes runa-jegy már magában foglalta az e betűt, anélkül, hogy ezt a magánhangzót külön fölrótták volna.

A runa-jegyek olvasása éppen ellenkezőleg (visszajáról) történik, mint ahogyan mostani (latin betűs) írásunkat olvassuk; t. i. *jobbról balfelé kell olvasnunk* a jegyeket.

A runa-jegyek megfejtése.

Megkiséreljük (amennyiben a tárgyunkhoz tartozik) a runa-jegyek olvasásának nehéz feladatát megoldani.

A kereszttel ellátott két edény belső részében levő jegyeknek olvasása eddig nem sikerült, (valószínűleg a runa-jegyek összeírása, vagy az egybevonás következtében történt rövidítések miatt,) a többi edényen levő runák azonban teljesen olvasnatók.

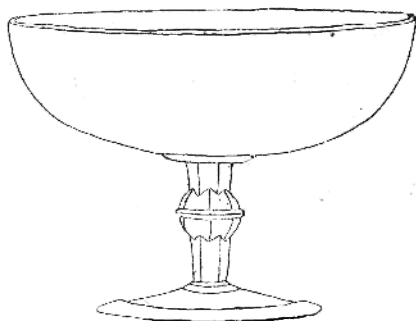
Előttünk különös fontossággal bírnak azok a runák, melyek több edényen előfordulnak

mert az *ismétlődő szavaknak* valami történeti jelentőségű fogalmat kell őrizniök. (Például a tulajdonos *nevét*, az edény birtokosának *méltóságát*, vagy pedig azt, hogy *szer* tartása alkalmával az edényt *minő célra* használták.) Ezért főképp az ismétlődő runáknak megfejtésére szoritkozunk.

Az arany edények közül nem kevesebb mint *öt darab* van ellátva ugyanazonos jegyekkel, tehát kétségtelenül *egy méltóságnak rendelkezésére szolgáltak*.

Ezek:

1. Egy *kehely*. Minden cifrázat nélkül.
2. Szintén egy *kehely*, de némileg díszesebb mint az előbbi. Abban is különbözik,

Arany kehely.

A szentmiklósi kincsből.

hogyan az öt edényen ismétlődő egyforma runákon kívül még vannak e kelyhen gyöngébben *be-karczolva* egyéb runa-jegyek is. (Az ötször előforduló runák erősen *beverve* vannak az edényekbe.)

3. Egy *arany kürt*. Már töredezett állapotban van.

Láthatólag ivó-edény gyanánt szolgált, mert vékonyabb része *csöcs*-ben végződik.

4. és 5. Két darab arany *csésze*, melyeknek külső lapjára van beverve a fölsorolt edényekkel ugyanazonos irás, míg belső részükön kereszt alakú diszítés körül a külső runáktól eltérő jegyek vannak beverve.

Ezen az öt edényen a következő *egyező runák* vannak.

k. é. es. l. — sz. c. eny. k. end.

Azomban némi eltérés van ennek az öt edénynek rovása között is.

Ugyanis (mindig jobbról balfelé olvasva) az utolsó runa ilyen

N

három edényen, kettőn pedig ilyen: N.

Ezenkívül ez a jegy

1

két. edényen fordul elő ilyen formában, de

másik két edényen ugyanazon runa öt ággal van beróva, egy edényen pedig így fordul elő:

vagyis négy ága van.

Azomban rögtön tisztában vagyunk azzal, hogy az eltérések dacára ezek a runák kétségtelenül egyező jelentésűek, s így a betűknek ugyanazonosaknak kell lenniök, tehát csupán tévedésből rovattak be eltérő runajegyek, mert a többi runajegy teljesen egyforma.

Az öt edénybe bevert runáknak a következő betűk felelnek meg:

end. k. eny. c. sz-l. es.-é.-k.

Olvasása:

End kenyc sz-lesék.

Az első szó End kétségtelenül tulajdonnév: End=Önd. Maig is használják az ö betűt, az e helyett, s így lesz End helyett Önd. (Amiként mondjuk például ehelyett *fent* = fönt.)

A második szó: kenyc, mely nem más mint *kincs*. Néhol maig is kénycsnek mondják a kincset. (Mint a hogyan kégyónak hívják a kigyót.) De a kincs régi neve kinc vagy kényc volt, mit bizonyít a Régi Magyar Nyelvelmékekben a *bűvös nyilra* fentartott *ráolvasás*: »Nyilak én ti nektek parancsolok, hogy ez elrejtett *kincet* én nekem igazán megmutassátok!

Harmadik szó: *szüleség*, Ez egy elavult régi szó, mely azomban mai napig is használatban van Göcsejben, hol *takarmányt* jelent. Az ősz-magyaroknál valószínűleg *étel-ital-tartó* értelme lehetett a *szüleség* szónak.

Tehát a runák olvasása: End kenyc szülesék = *End kincs szüleség*.

Értelme pedig: Önd kincses ital-étel-tartó készsége, vagy *End kincses italtartója*.

Néhány kutató az edényekre vert runajegyek középső (ötödik) betűjét (𐌺 = sz) kisebb alakja következtében nem tartja betűjegynek, hanem csupán a szavak elválasztására szolgáló jelnek.

Nevezetes azomban, hogy ennek az *sz* betűnek elhagyása után, szintén az előbbi értelmet kapjuk, mert *eleség* és *szüleség* rokon értelmű szavak. Ez esetben a rovás olvasása következő lenne (egyetlen betű változtatása nélkül):

End-kenyc-elesék = vagyis: End kincs *eleség* = *Önd kincses eleségtartója*.

E kincs minden darabját a vezér vagy maradéka, minden valószínűség szerint, az *áldomások* alkalmával használta.

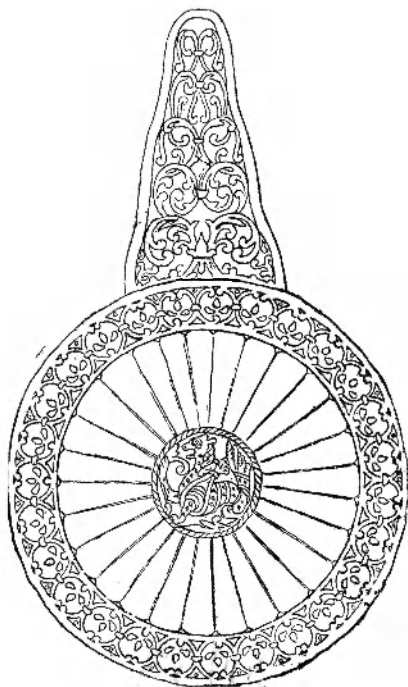
Az arany serpenyők runái.

Azonos runák, vagyis a melyek ismétlődve előfordulnak több edényen még a következők:

𐌸 𐌺 𐌾 𐌿 𐌺

em. eny. t. es. eg.

E jegyek két darab, pazar diszítésű *teljesen egyforma, serpenyőnek* nevezett arany edénynek fogantyuján (az alsó felükön) vannak bekarcolva; az egyik serpenyőn levő bekarcolás már némileg elmosódott.

Az arany serpenyő.

A szentmiklósi kincsből.

A runák olvasása, a Telegdi és más tudósok által fentartott szittya-magyar ábécé szerint (viszájáruol olvasva) következő:

Egest enyem.

Az *egest* régi magyar szó, melynek értelme: *megest = megint, ismét*. Külömben az *eg = meg* helyett maig is használatban van egyes vidékeken népünknel.

A második szó *enyem = enyém*.

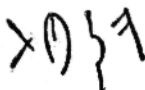
Észerint a serpenyők felírása: (egyetlen betű változtatás nélkül.) *Egest enyem = Megint enyém!*

Mire szolgált e két darab arany serpenyő, azt csak akkor lehetne megállapítani, ha ismerünk az ősmagyarok szertartásainak részletes lefolyását.

(Megemlítem, hogy az arany serpenyőkhöz tartozik egy oly gazdag diszítésű *arany csésze*, melyet *kenőcsös-edény* — *Salb-gefäss* — név alatt említi a katalógus, melynek párját alig lehetne találni. Főlirata nincs.)

**A Nyilas edényei-
nek főlírása.**

Ezenkívül azonos runa van két darab *arany korsón*. Egyiknek talpára, a másik talpkarimájára az itt bemutatott jegyek vannak róva *gyöngye karcolással*. (A csillogó fényes anyagon alig lehet észrevenni a vékony rovást.)

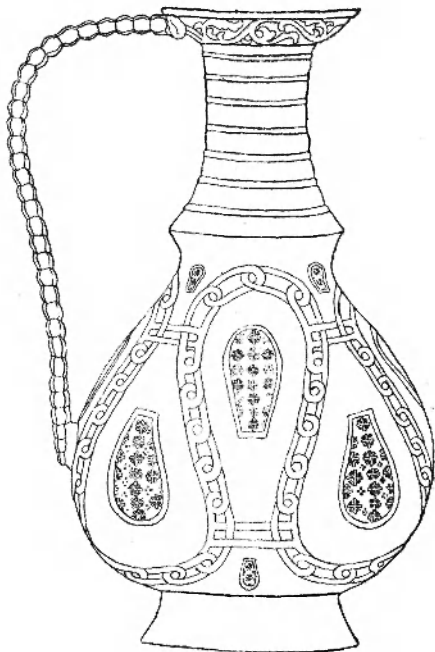

s-ly. é. g.

Látszat szerint italtartónak (boros korsónak) használhatták a két edényt.

Az egyik korsó valamivel nagyobb és jóval súlyosabb mint a másik. Külömben pedig

mindkét edény töredezett állapotban van. Sőt a kisebbik likas is imitt-amott, és róla hiányzik az eredeti (aranyból való) *fül*, mely helyett csináltatott a muzeum igazgatósága másikat (stilszerűen) vasból.

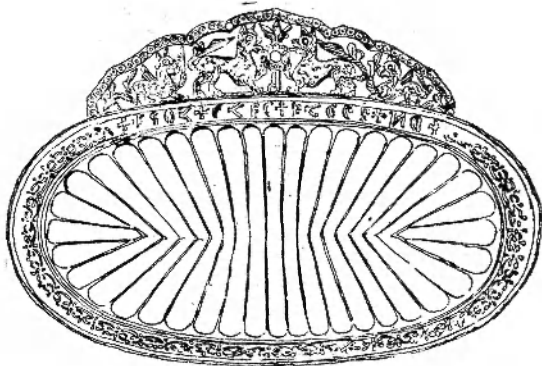
A Nyilas egyik edénye.

A szentmiklósi kincsből.

A runák olvasása: g é ly—s. Magánhangzóvali kiegészítéssel: gély (a) s = gélas vagy nyélas = *Nyilas*.

Vagyis ez a két korsó a Nyilas méltóság használatára szolgált az áldomás-ünnepeken.

E két korsó (és egy kis arany-pohár melyről még szólunk,) az összes kincs *legrégibb* darabjának látszik. S egyszerű diszítésük mégis hasonlatos a sokkal későbbi időből származó Turulos két edény gazdag cifrázatához.

Az arany csésze.

A szentmiklósi kincsből.

Még egy edényen előfordul a Nyilas szó, csakhogy több más szóval egybekötve. Ugyanis egy nagyobb (cifra fogantyus) *arany csésze* hátsó felére vannak *beverve* a következő runák:

+DN+19 0 > 1 +) 1 > 1 + > 0 1 +

+sz-n-k + j. ü. öny. es. p + n-g. s-p. + s-ly. é. g+

Mint látjuk itt az egyes szavakat *kereszt alaku jelek* választják el egymástól, tehát ennyiben megkönnyebbitik az olvasást.

Az első szó négy betűjegyből áll, és tel-

jesen ugyanaz, mint az előbbi két edényen:
G. ély.—s vagyis = *Nyilas*.

A második szó (Bálint Gábor olvasása szerint): *P—s g—n*. Vagyis — magánhangzók kiegészítésével: *P(o)sg(á)n*. Kétségtelenül személynév.

E szó különben maig is fenáll nyelvünkben nemcsak mint családnév, hanem (egy betű változtatással,) mint melléknév is: *posgás* = piros-posgás (egészséges, tüzről pattant).

Mindazonáltal e szavat nem Posgán-nak, hanem *Porgán*-nak tartom, mert a *Porgán* név fenmaradt napjainkig *Porgány község* és *Porgány-pusztá* neveiben, mely helyek az áldomás kincs találási helyének közelében fekszenek. (Nagy-szent-Miklóstól 18 kilométernyire.)

Sőt e községnek és pusztának nevét régebben (*Grizellini Ferencz* által 1780-ban »Geschichte des Temesvarer Banats in Briefen« cím alatt kiadott munka, és a hozzá csatolt térkép szerint) *Porgán*-nak (nem pedig *Porgány*-nak) írták.

Az arany csészén levő rovás harmadik szava, (szintén Bálint Gábor olvasása szerint): *Pesenyüj* = besenyői.

(A *besenyő* szó is fentmaradott *Ó-Besenyő* község nevében, mely község a kincs találási helyétől mintegy 8 kilometer távolságban van, Nagy-Szent-Miklósnak közvetlen szomszédságában.)

Negyedik szó (*Fischer Károly* olvasása szerint) *kenesz*, kenész, knész = fejedelem, főnök.

Tehát az arany csésze felirása következő:
Nyilas + Porgán + besenyői + knész +.

A runa-jegyek be-
 rovásának ideje.

Az áldomás kincs közül még ki kell emelnünk egy igénytelen *kis arany poharat*, melyet már előbb megemlítettünk mint a legrégebb időből való kincsdarabok egyikét.

Minden diszítés hiányzik róla; csupán a *talpára gyöngén bekarcolt következő két runa teszi nevezetessé:*

18

SZ. U.

Olvasása: *Usz.*

Ez a följegyzés pedig nagyon fontos, mert az *Usz* egy régi nép-törzs volt, melynek szomszédságában laktak őseink régi hazájukban.

S így a kis pohár két betűs rovása adatot szolgáltat arra nézve, hogy a Vuin Néca által megtalált áldomás-edényeken az *írásjegyek be-rovása még abban az időben történt, mikor az Usz. Besenyő és Magyar egymás mellett lakott Nagy-Magyarországban.*

A kincset mikor és kik rejtették el.

Ezek után pedig *kiséreljük meg* az önkénytelenül előálló néhány kérdésnek magyarázatát adni.

Például, hogy a magyar nemzet áldomás kincse *kinek őrizetére* volt bízva?

Valószínűleg a Nyilas méltóság őrizete alatt állott.

Erre nézve bizonyítékul szolgál az a körülmény, hogy a székely népnek áldomás-poharát szintén a legfőbb méltóságnak a *Rabonbán*-nak kellett őriznie, s az, hogy okvetlenül a legfő méltóság jogához tartozott rendelkezni az áldomás edényekkel.

Azomban hozzávetőleg még azt is megállapíthatjuk, hogy az ősmagyarok *a kincset mikor helyezték a föld alá.*

A történet ugyanis föntartotta, hogy a magyarok a keresztény hitre térítés után *háromszáz esztendőig* többször igyekeztek ősi vallásukra visszatérni.

A krónikák szerint: »a nemkeresztény magyarok a hit igáját nehezen tűrhették, pogánymódra sokszor elkezdtek három oldalon üstököt eresztetni, lóhúst enni, istentelen verseket hirdetni, és ily módon a legszörnyűbb gonzságot művelni.«

Mikor aztán sok vérontás árán az új hit bajnokai teljesen letiporták az ősi vallás követőit: ekkor (miután valószínűleg a kiirtott ősi vallásnak *utolsó torát* megtartották,) rejtették föld alá a drága edényeket az *utolsó napimádók.*

Ez pedig az új hit terjesztésének kezdete után háromszáz év múlva, tehát körülbelül a 13. század vége felé történhetett; vagyis a kincs mintegy ötszáz esztendőig lehetett elásva.

És kik rejtették el?

Hozzávetőleg még erre is megfelelhetünk. Minden valószínűség szerint *a besenyők.*

Erre mutat, hogy a történelem szerint *a besenyők maradtak legnyakasabb napimádók*, kiket legkésőbbben tudtak az új vallásra téríteni. Ebből következtetni lehet, hogy az áldomás tartáshoz szükséges edények a pogánysághoz szító besenyők kezei között maradtak.

Ezt megerősíti, hogy *az elrejtés Besenyő község határában történt*. (Szent-Miklós kétségtelenül újabb keletkezésű község.)

(Nem lehetetlen különben, hogy *Torontál vármegye nevének* eredete is valami módon egybefügg az áldomás edényekkel.)

Az edények mikor készültek?

Az áldomás kincs *készítési idejére* nézve egyelőre csupán azt lehet megállapítani, hogy az edényeket nem egy időben készítették.

Például: a Turulos két darab edénynél rögtön észre lehet venni, hogy épebb állapotban vannak s hogy diszitésük fejlettebb és gazdagabb. Vagyis ezek a Turulos edények későbbi időkből valók, mint a többiek.

Sőt ezt igazolják a Turulos *képek* is. Hisz ezeknek az *Emese álma utáni időben* (legnagyobb valószínűség szerint már Árpád nagyfejedelem alatt a mai hazában) tehát a IX. vagy X. században kellett készülniök. S valószínűleg ez lesz az oka, hogy Turulos edényeken nincsen rovás; t. i. *később készültek, mint a berovás eszközöltetett*.

A többi edény készítési idejére nézve minden körülmény megerősíti tudós *Hampel Józsefnek* véleményét, ki az edények készitési

idejét néhány évszázzal előbbre teszi, mint a honfoglalás történt.

Tehát az edények valamelyik őshazában készültek.

Sőt a Nyilas rovással bekarczolt két darab legrégebb arany edény talán még a krónikások által emlegetett *Scythiánál* is régebbi honban, talán a *Meotis tó melletti hazában*, vagy éppen a mesés *Evilát földjén* készült!

**A Nagyfejedelem
edényei.**

Végül még megállapítani lehet, hogy a szentmiklósi kincs legszebb két darabját, (a Turul képpel diszitett két edényt) a *Nagy fejedeleni szolgálatára tartották*, mert Árpád nemzetségének cimere (Turul) van rajtuk, és mint tudjuk a Nagyfejedelmet az ő nemzetségéből választották.

**Keressük elődeink
nyomát!**

És most nézzünk másfelé!
Ne féljünk messzire, — sőt végtelen messzeségbe, — tekinteni, bárha eddig közelfekvő dolgokat vizsgáltunk csupán.

Kezdetben talán fájni fognak szük látóhatárhoz szoktatott szemeink a megerőltetés miatt, de legyen példánk *Michel Angelo*, ki oly sokáig nézett fölfelé, hogy utóbb nehezére esett a földre letekinteni.

Miért nem merjük a magyarok történetét messzibbre vinni *Lebediánál* és *Etelköznél*?

Hát azelőtt nem élt volna a földön magyar nép?

Talán csak úgy mától holnapra teremnek a népek a semmiből?

Valahára megemberelhetnénk magunkat! Krónikásaink olyanféle *naiv* följegyzései miatt, hogy »a magyarok *Menrót* (Nimród) családjából veszik eredetüket,« talán mégsem kellene hazai krónikásainkat megbizhatlanoknak minősíteni?

Talán lehetne már annyi lelki erőnk, hogy komolyan megkiséreljük, vajjon a jelenlegi tudomány óriási fejlettsége mellett nem *tudnánk-e ráakadni nemzetünk régi nyomaira*?

E lehetetlennek látszó föladat előkészítője akar lenni az író, ki *csupán a már meglévő anyag felhasználásával* igyekszik fényt vetni az ősmagyarok történetének homályába.

E gyöngye fénysugárnál talán meg fogjuk találni a magyar történet elszakadott láncának Ázsiában maradt másik részét; sőt nem lehetetlen, hogy azt is meglátjuk, vajjon elődeinknek a *Krisztus előtti korból van-e valami nyoma, s ha van, merre keressük?*

Ha ez sikerül, akkor megoldva lesz a magyar történet *legnehezebb rejtélye*.

Munkára hát!

Ásatások Babiloniában. A magyar áldomás edényekre rovott szittya runa-jegyek elvisznek bennünket a mesés ősidőkbe, egy csodálatos vidékre, a *Magusok hazájába*, a Tigris és Eufrát közé, a bibliai *Paradicsom kertbe*.

Ugyanis a régen letűnt *Babilonia helyén*, a hatalmas Asszir-birodalom romjai között, több mint hatvan év óta *ásatást eszközölnek* tudományoszomjas férfiak, s a *Föld-anyánk* méhébe temetett régiségeket (épületeket, szobrokat és

domborműveket, valamint agyagba és kőbe vésett írásokat,) megszámlálhatlan mennyiségben hoznak napvilágra.

Valóságos csodát miveltek a fáradhatlan tudósok: föltámasztották sirjából a teljesen kiveszett Asszir nemzetnek nyelvét és történetét.

Babilon, Birsz-Nimrud (Nimród tornya), *Ninive, Mugeir* és még számtalan régi városnak évezredek előtt elpusztult helyein kiásott felírások a késői kor gyermekének tökéletes utbaigazítást nyújtanak a Krisztus előtti időből való ősnépekről, kiknek eddig nevét sem ismertük. Sőt a régiségek egyes följegyzései visszavisznek a *bibliai időszak kezdetének korába!*

**Babiloni lelet
szittyia rovás
írással.**

És ezek között a kőbe rovott felírások között álmélgodva megtaláljuk a szittyia-magyar írásjegyeket!

Csodák történnek szemeink láttára!

Ilyen szittyia-rovásos tárgyat, melyet a régi Asszírria helyén *Layard Austen Henry* angol tudós ásott ki, teljesen hű rajzban itt bemutatjuk

Pecsét-henger.

Runa írással.

E tárgy egy *pecsét-henger* lenyomata.

Azért nevezik pecsét-hengernek, mert a régi népek olyanformán használták, mint mi a pecsét-nyomót.

T. i. a negatív irással bevéssett hengert (melyet ac'át, jaspis vagy onix kőből készítettek) belenyomták (vagy helyesen mondva végig hengergették) az okirat gyanánt szolgáló puha agyagba, s így nyerték az ábrán látható pozitív képet. Ilyen lenyomat az okiratokon (agyagtáblákon) tulajdonképen a királyok által eszközölt *keltezés*t képezett. (A király *uralkodási éveit számították* s így nyerték az időszámítás sorrendjét megállapító adatokat.)

A Babiloniában kiásott egyik emléknek fölírása igazolja, hogy a pecsét-henger fontos tárgy volt abban az időben. *Szennaherib* király ugyanis kőbe rovatta, hogy a legyőzött királynak pecséthengerét mint *diadal-jelvényt* hozta magával kincstárába.

A pecséthenger alakjai. Mint a közölt ábrán látjuk, a pecséthengeren alakok is vannak a rovás mellett. Még pedig egy *hatalmas ember*, aki jobb kezével egy emberfejú, négylábu, szárnyakkal bíró szörnyeteggel, és bal kezével egy griff-madárral *fegyver nélkül viaskodik*.

Körülbelül bizonyos, hogy e pecsét felírása a régi szokás szerint a tulajdonosnak (és talán atyjának) nevét foglalja magában. A rovás melletti kép pedig elődjének valamely kiváló tettet vagy a tulajdonosnak családi jelvényét ábrázolja

És most nézzük figyelmesen a képet!

Az alakok mellé rovott runajegyek *tökéletes szittyá magyar betűk*, melyeket minden nehézség nélkül olvashatunk.

A betűk jelentése:

ety—ed—er.
 d—a—s—g—a—j
 a—at
 es—d—a—d—a—t—s

Olvasása:

Eredety
 Jagsad
 Ata
 Stadades.

Természetesen szó sem lehet manapság már arról, hogy szittyá rovások szavai az évezredek óta sok változáson keresztül ment *jelenlegi magyar nyelven megérthetők legyenek*, és pedig annál kevésbé, mert *Szineár* (Babilonia) ősi szittyá lakóseitől a későbbben jött *sémi* és egyébfajta népek átvették az írásjegyeket s így a szittyá-runás szövegekről mindig megállapítandó előbb, hogy szittyá nyelven szólnak-e; — de a nehézségek daczára sem szabad ama reményről lemondanunk, hogy bizonyos csekély mértékben egyes szavak megértése is sikerülni fog. (Sőt mintha ezt a pecsétfömlírást értenénk is.)

Némi vizsgálódás után még mást is észreveszünk.

A pecséten levő *emberfejü szárnyas állat* t. i. nekünk már régi ismerősünk. Megvan a *tu-*

rulos aranyedényeken. Csak annyi a különbség, hogy az arany edények képein az emberfejű szörnyeteg már *legyőzve van* és őt paripának használja a vadászó *Nimród*.

Emberfejű szörny.

Az egyik turulos edényen.

Szinte bizonyos, hogy ezeken az ugyanazonos képeken a *robosztus ős-apa emlékezete* van megörökítve.

S ugyanezen emberfejű, sas-szárnyu, négy-

lábu lénynek szobrát fölásta Layard Henry *Nimrudban*. Az óriási (12 láb magas és ugyanoly széles) szobor szépsége lázba ejtette a tudós világot. Később pedig eme titokzatos lénynek

Emberfejű szörny.

A másik turulos edényen.

szobrait nagy számban találták föl az *asszir királyok* utolérhetleu művészettel épített *palotája előtt*, mely csodálatos palotát nagy költ-

séggel és roppant fáradsággal a tudósok egészen kiásták a föld gyomrából.

Vajjon kikutathatjuk-e valaha, hogy eme fantasztikus emberi állat képe vonatkozásban áll-e őseinkkel?

Azomban térjünk vissza a pecséthengerhez.

A pecsét *runáinak* az arany edények rovására való *ugyanazonossága*, valamint a pecséten levő *alakoknak ismétlődése* a turulos edényeken: minden kétséget kizáró módon igazolja, hogy *őseink nyomában vagyunk!*

A Babiloniában kiásott emberfejű szörny.

A szittyia emlékek
egybegyűjtése
és közzétételé.

Elodázhatlan kötelességünk, hogy a babiloni ásatás folytán napfényre hozott sok ezeréves régiség közül mindazokat a feliratokat és képeket, melyek az ősi szittyia néppel összefüggésben állanak, legalább fényképi tökéletes másolatokban megszerezzük a

londoni, párisi, stambuli, berlini és egyéb muzeumokból.

Az emlékeket közzé kell tennünk, mint ahogyan az angolok (valamint a francziák, németek és oroszok) könyvekben kiadták a babiloni régiségek hasonmásait. (*London: The cuneiform inscriptions of Western. Berlin: Persepolis stb.*)

Mert az egész magyar haza minden művelt fiának részt kell venni a kiásott emlékek rovasainak olvasásában és az ábrák megmagyarázásában!

Ha ez megtörtént, akkor tudósaink majd irhatnak ősmagyarokról is!

Ha a közzétett emlékekről nem is bizonyulna be, hogy szittyá elődeinktől származtak, az összegyűjtött adatoknak még ez esetben is megmaradna tudományos értéke.

Arról nem is szólok, hogy ásatásokat eszközöltessünk a régi haza földjén, s onnan néhány darab emléket szerezzünk magunknak! Ez sokba kerülne!

Pedig e célra is kellene teremtenünk költséget. Hisz a különféle nemzetek egymással vetélkedve kutatnak Babilonban, s legujabban az amerikai régészek vették tervbe Birsz Nimrud (Babiloni torony) kiásatását. Ott annyi régiséget fognak találni, hogy akármilyen nagy muzeumot megtölthetnek vele, s a régiségek értékében okvetlenül megtérül az ásatási költség.

— A képek és feliratok megszerzésére és közzétevésére talán magyar Maecenas is akad?

A művelt nemzetek fiai a tudományért szívesen hoznak vagyoni áldozatot. Hisz *Stratford Canning* egymaga viselte az egyik asszír ásatás költségeit; — *Smith György* pedig egyik lapnak (Daily Telegraphnak) költségén kutatótt; *Rawlinson* ezredesnek és *Loftusnak* ásatásaira egyes angol társaságok gyűjtötték össze a szükséges pénzt.

Pedig ezeket az adakozókat nem sarkalta egyéb, mint az, hogy az emberiség történetének megismerésével a tudományt előbbre vigyék.

Vajjon mit csinálna egy másik nemzet, például az angol vagy francia, ha *saját nemzete ősi nyomainak kutatásáról lenne szó*, miként ez az eset fennforog nálunk magyaroknál?

Olyan viharos lelkesedést bizonyára nem látott a világ, minővel a francia vagy a britt birodalom lakói följánlanák a nyomozásra vagyonukat!

Hiszem, hogy a rendkívüli fontosságra való tekintet miatt nálunk is akad egyén, ki viseli a gyűjtés költségeit.

Ha pedig szégyenünkre senki sem jelentkeznék, *akkor a magyar kormánynak lesz elengedhetlen kötelessége a költséget fődözni*, és a szükséges intézkedést azonnal megtenni. (Ézenfelül még a miniszternek kötelessége lesz a *szittyá magyar irás tanítására széket állítani* egyetemünkön.)

Ugyanigy fődözte *közpénzből* a babiloni ásatás egyik vezetőjének költségeit a francia, másikat az angol miniszter.

Az Atilla kincs
visszaszerzése.

Mi magyarok azomban még többet is tehetnénk.

Ugyan miféle baj származnék abból, ha például az *Atilla kincset vissza-kérnénk* a magyar nemzeti muzeum részére?

Amiként a *török szultán* oda adta *Mátyás király könyvtárának kincseit*, s a *muszka cár* a *Rákócy-kardot* : még utóbb az *ősmagyarok kincset*, nemzetünk ősrégi származásának megbecsülhetlen drága emlékeit, szintén *visszaadni találja az osztrák császár — a magyar királynak!*

Szennacherib király.

Bírói és hatalmi
jelvények
hasonlósága.

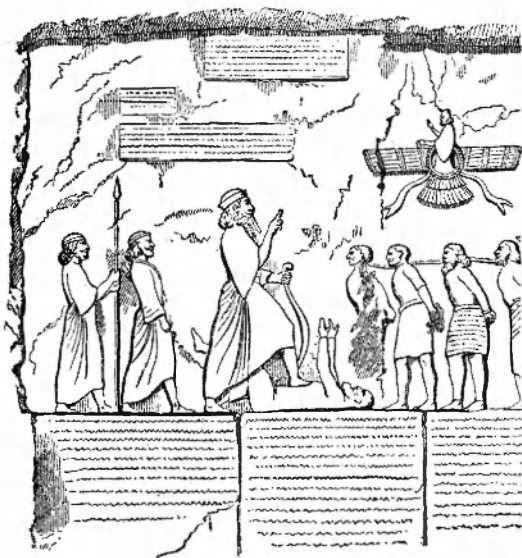
Most pedig egy kicsit nézzünk körül az eddig fölásott babiloni régiség között. Lehet, hogy már is akadunk bennünket érdeklő dolgokra.

Bő ismertetésre nincsen terünk, s így csupán érintjük a feltűnő dolgokat. Különösen

azokra fogunk rámutatni, melyek a Nyilas és Karikás méltóságokkal egybefüggni látszanak.

Az asszir néven nevezett népek királyai ugyancsak a Napisten fegyverét viselték fejlődmi hatalmuk *jelvénye* gyanánt: a *nyilat*.

Például a tulsó lapon bemutatott dombormű, melyet szintén Babilonban ástak ki, *Szennacherib* királyt ábrázolja. Pompás trónuson ül, s *jobb kezében nyilvesszőt tart, a másikban pedig ijjat*.

Darius ítélkezik

Hogy pedig a nyilszerszám csakugyan a méltóságnak és *hatalomnak jelvénye* itt is mint az ősmagyaroknál, igazolja ez a másik kép, melyet a *Behisztán* hegyen levő féldomborműről az angol *Rawlinson Henrik* másolt le és

mutatott be, s amely *Dáriust* ábrázolja mikor a legyőzöttek fölött *ítélkezik*.

A legyőzöttek összehurkolva állanak Dárius előtt, ki az egyik fogoly testére rátaposva *ítéletet* mond, s a legfőbb ítélethozatal jogának *jelvénye gyanánt ijjat* (nyíl nélkül) *tart kezében*.

Önkénytelenül eszünkbe jut, hogy ősbiráink egyikét (a Karikást) ugyanezzel a jelvényt nyel rajzolták a képes krónikákban.

Kutassunk csak még egy kicsit. Akadunk mi több föltűnő hasonlóságra is!

Például a Layard Henry által *Nimrudban* kiásott számos domborművek egyikét ábrázolja az itt bemutatott kép, mely *szinte beszél hozzánk!*

Békekötés.

A király *nyilvesszőt tart* fölemelt jobb kezében, miközben felsorolván a békekötés föltételeit: *békét köt* harci ellenfelével.

Vagyis a király a *forma megtartása* (nyilvesszőnek jelvényül viselése) *mellett nyilatkozik*.

Vajjon nem itt rejlik-e az ősmagyar *Nyilas* méltóságnak eredete?

Még pedig a legnagyobb valószínűség szerint a hatalmi jelvényeket és szokásokat nem a szittyák vették át a szomszéd népektől, hanem a *szittyáktól kölcsönözték a nyomukba jövő nemzetek!*

Szittyá istenek hódítása.

Az asszirológia ma már bebizonyítottak tekinti azt a körülményt, hogy nemcsak az írástudományt vették át az asszirok és egyéb szomszéd népek a titokteljes szittyá néptől, hanem *átvették törvényeiket, sőt a legnagyobb valószínűség szerint isteneiket is!*

Babilonban kiásott egyik kövön az van feljegyezve: »*Én Cyrus... a nagy király.... Akád isteneinek kedvük szerint lakást adtam...*«

Másik följegyzés szerint: »*Akád istenei bevonultak Babilonba...*«

Sőt az *Egyiptomban talált följegyzés szerint a Nap-isten imádását Egyiptomba is megkísérelte bevinni IV. Amenophisz egyiptomi király, ki babiloni anyától származott, s így anyja vallását akarta terjeszteni. Az egyiptomi papság hatalma azonban meggátolta a király merész ujtását.*

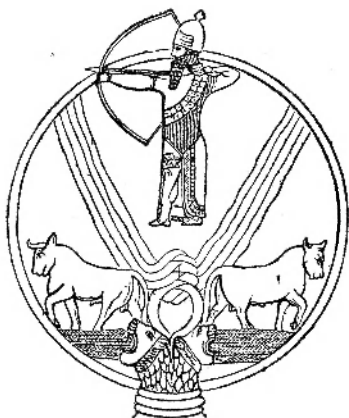
Tehát a *szittyá nemzet volt a vallás és a műveltség első terjesztője.*

Érdekes, hogyan föl-fölítik magukat a babiloni régiségeken olyan dolgok, melyek *szittyá őseinkre emlékeztetnek, s bizonyítják, hogy a babiloni népeknek sok századig (vagy talán évezredekig) a szittyákkal együtt vagy*

mellettök *kellett lakniok*, mert szokásaik feltűnően azonosak.

Igy: az asszirok főistene *Aszur*. Minthogy pedig az asszír nép *csillag-imádó* volt, tehát főistene nem lehetett más, mint a legfő csillag: a *Nap*.

És Asszur képe-mása a Babilonban kiásott domborműveken (egy asszír zászlón) ily alakban fordul elő:

A Napisten.

Kettős karika felső részében áll Aszur, a *Nap-Isten*. Fölhuzott íjjat tart kezében s készen áll minden pillanatban kilőni a nyilat a gonoszok és lázadók büntetésére. Amint a Babilonban kiásott egyik fölírás mondja: »...a Napisten *ítél* égen és földön...«

S itt kell keresnünk eredetét a büntető *Isten nyilának*, melynek fogalma annyi ezer év óta most is megvan a magyar nép nyelvében!

**Árpád név az ék-
iratokban.**

Ezenkívül föltűnő például, hogy az asszír ékirások megfejtett szövegében az *Árpád* név többször előfordul.

Már pedig *ilyen név egyetlen más-népnél sincs, csupán a magyarnál!*

A régi könyvek közt egyedül a *szentírás említi az Árpád nevet*, hova bizonyosan azért került bele, mert a Krisztus előtti időkben a zsidók valahol a szittyá nép szomszédságában laktak.

Vannak azonban már *megmagyarázva* is fontos kérdések.

**Szittyá nép találta
fel az írásjegyeket.**

Igy az asszír fölírások megfejtői rájöttek, hogy az írás tudományát az asszír nép úgy *kölcsönözte* a Babilonbeli néptől; a babiloni pedig szintén másik néptől tanulta meg, s ez *a nép* melytől átvették az írást: *turáni* volt.

E turáni népet *Akád* és *Szumir* néven nevezik.

S hogy a Babiloniában volt turáni nép *szittyá*, azt már tudjuk *Herodotosz* följegyzéseiből, — s ezt *Hommel Ferenc* asszirológus és *Norris* londoni tanár meg is állapították.

Lenormant az akádi nyelvet szintén a turáni nyelvhez sorozta, más tudósok (*Guyard* párisi tudós és *Sayce*) azt a nyilatkozatot tették, hogy a kérdéses Akád-nyelv a *kaukazi* (georgiai) *nyelvhez hasonlít*, azzal rokonságban áll; s erre a föltűnő jelenségre *Ferenczy Gyula*

debreczeni tanár is fölhívta a magyar tudósok figyelmét.

Tehát a babiloni ásatások eddigi adatai szerint az *írást szittyá nép találta föl*, tőlük vették át keletnek összes ősi népei, és a betűjegyeket saját nyelvükre alkalmazták.

Az írásjegyek föltalálásához hasonló fontoságu fölfedezés nincs az emberiség történetében.

Az írás kivezeti az embert a történet előtti sötétségből, s hódító útjára indítja a műveltséget.

A runa szó értelme.

Hogy az írás föltalálói csakugyan szittyá elődeink voltak, erre nézve érdekes bizonyítékunk, hogy magának a *runa szónak jelentése maig is megvan nyelvünkben.*

Amint saját magam is hallottam. Ugyanis negyven év előtt láttam egy öreg kanászt, aki *szegődményének* behajtása közben hosszú botról — melybe be volt faragva minden gazdának neve és tartozása, — olvasta le járaudóságait: »Sudár János gazduram *hat funt* kenyérrel, meg *tizenöt garassal* tartozik!«

— »Talán jobb lenne írásba venni a gazdákat, hátha elhibázza?« mondták az öregnek.

— »Hogyan lehetne hibázni, mikoride van rúva!« felelte büszkén a pásztor.

Ime, itt van a *Runa* értelme. *Runa* = *ruva*. Jelenti azt az írásjegyet (az ős-írást) ami bevésve, beróva van, *ami megírva van*.

Én az időben sokkal inkább gyerek voltam még, hogysem eszembe jutott volna a rovás írás megtanulása.

Későbbben pedig, amikor mindenfelé kutattam rovás írás után, sohase találtam olyan emberre ki az ősirást ismerte volna.

Különösen *Somogy-vármegyében*, meg a *Bakony* környékében biztam, mert ez a vidék volt sokáig a pogány magyarok *bujó-helye*, s népe sokat megtartott régi sajátságaiából napjainkig.

Kaptam is biztató értesítést sok helyről. Itt is ott is emlegettek egy-egy pásztort, ki még rovásírást használt, de mindig nyomát vesztettem.

Legutóbb is tudósítottak, hogy csak az idei szent-György napkor (1902. ápril 24-én) hagyta el a *niklai* (somogy megyei) urodalmat *egy csósz, ki mint „olyan tudálékos ember“ mindenfelét fába szokott beróni valami különös irással.*

<p>Az ősi írás főmaradása a magyaroknál.</p>

Könyvem nyomás alatt volt már, mikor nagy meglepetésemre beigazolódott, hogy *ősi írásunkat népünk maig is használja!*

Király Pál tanár, ki egy emberöltő óta gyűjtögeti az ősmagyar írás emlékeit, bemutatta az ámuló világnak *Ormos* községbeli *Tar Mihály* és *István* volt kubikosokat, kik maig is a magyar ősirás jegyeit rójják.

Az emberi ész előtt valóságos csodának tetszik, hogy a magyar köznép megtartotta ősi írását, és hagyományait, — bár ezer esztendőig törekedtünk mindezeket a népből kiirtani.

A népből való két magyar által használt ősi írásjegyeket pedig megörökitette *Fadrusz János* szobrász néhány kőtáblán, melyeket a Zilahon fölállított *Tuhutum emlék* oldalaiába illesztett.

Ennél a meglepő esetről az a legnevezetesebb, hogy a népünk által mostanáig használt írás ugyanazonos a Babilonban kiásott pecsét-henger rúnáival!

Kételkedjünk-e még ezután is?

<p>Cirus és Anonimus, a Magyar név, Ur város.</p>
--

És most be is fejezhetném kicsi munkámat.

Pedig még számtalan apró körülményre föl tudnám hívni a gondolkodók figyelmét.

Mit szóljunk például ahhoz, hogy az asszír fölírások egyike így szól: »Én vagyok Cirus... egész Akádot megszabadítottam az ellenségtől.«

Hisz *Anonimus* szintén följegyezi *krónikájában*, hogy szittyá elődeink *Cirussal is harcoltak!* (Csakhogy az ilyen vakmerő mondások miatt részben hitelét veszített Anonimus még hozzáteszi, hogy a szittyák meg is ölték Cirust.)

Még rámutathatnék arra, hogy nemzetünk mostani neve: *Magyari* (= Muger) mint a megcsendülne *Mugeir* városának nevében, melynek eredeti neve *Ur város* volt, és a romjai közül kiásott kövekre többszörösen rávésve találunk ilyeneket: »..... *Ur* királya, ki *Ur* templomát építette...«

Másutt pedig az van fölróva: »Babilonia városainak fejedelmei *adófizetői Ur városának.*«

**Szittyá hangzásu
asszir istenek.**

Ezenkívül feltűnő például, hogy az asszirok főistenének neve: *Aszur*. Ez a szó nagyon jó hangzásu a magyar fülnek, amennyiben az Istent maig is úgy nevezzük: *az Ur*.

A *fénylő Holdnak* istene pedig *Szin* nevet viselt az assziroknál, mely szóval érthetően egybehangzik a *szin-arany* és *szin-ezüst* kifejezés, mely őseinknél azt jelentette: *ragyogó arany, fénylő ezüst*. (Mai értelme: tiszta arany, csupa ezüst.)

Az ó-babiloni egyik Isten-asszonynak pedig *Nana* volt a neve, s a *termő-erőt* képviselte. Ezzel ugyanazonos hangzásu és jelentésü a nyelvünkben maig is használatban levő ősrégi szó: a *Nyanya*, melylyel kedveskedőleg az *anyát* nevezi a magyar gyerek.

A magyarok ősi hazája.

Sőt az sem lehetetlen, hogy *Evilát földje* (a magyar krónikások által említett legrégebbi haza) *is kiemelkedik a mese országából*. Mert az ásatás folytán napfényre került egyik asszir fölírás szerint létezett egy király *Evil-Merodach* nevű »ki ragyogó büszkesége volt a káldiaiaknak.« (»Káldiai«-aknak nevezi az ó-szövetségi szentírás Babilon összes népét.) S ahogyan *Lebediának*, az egyik régi hazának nevét viselte az akkori fejedelem: *Lebediasz*; éppen úgy előfordulhat a másik ősi hazának *Evilátnak* neve is a király nevében.

Valószínűnek tartom azomban, hogy az első haza máshonnan nyerte az *Evilát* nevet.

Mert az Evilat név teljesen megtalálható az ősi szumir nyelvben.

Evil vagy *Ivil* szó ugyanis az ősi nyelven azt jelenti: fiatal, ifju. (E szavat a magyar maig is használja ugyanabban az értelemben: *ifi-ur* és *ifi-asszony* kifejezésekben.)

A szumir *At* vagy *Ata* pedig = atya.

Evil + At e szerint = Evilat-tal. Vagyis *Evilát földje* szórul-szóra azt jelenti: a fiatal atya földje = az első haza.

Egyelőre azonban ne keressük tovább az ősi haza nyomait, mert igen messzire vezetnének!

<p>Szittyák találták fől az érc használhatóságát.</p>

Hát arról szóljunk-e, hogy a *praeistoria* újabban fölmerült minden adata azt bizonyítja, mikép az a nép, ki *főltálta az érc használatát* és azt az emberek között elterjesztette: a legnagyobb valószínűség szerint az *Akád* volt; — s így e szittyák népnek érdeme, hogy az ősember kilépett a kőkorszakból s a földi állatoknak legyőzhetlen urává lett!

A legrégebb korból származó érc eszközöket ugyanis Babilonban találták, melynek nép-vegyüléke között a legelső és legnagyobb számú az *Akád* volt: az eddigi bizonyítékok szerint tehát e népnek kellett legelsőben feldolgozni tudni az ércet. Mert e nép halottainak sirjában érc-eszközök vannak abban a korban, mikor más népek még évezredekig kő-eszközöket használtak.

Magam is sokallom ezeket a föltűnő dolgokat. Azért szinte félve mutatok rá *dr. Sanda* berlini orientalistának ama rendkívüli felfödözésére, melylyel megmagyarázza a paradicsombeli ősi emberpár nevének értelmét.

<p>A bibliai első emberek nevei.</p>

Sanda t. i. arra az eredményre jut, hogy az Ádám név jelentése *atyám*: Éva neve pedig azt jelenti *anya*.

Fejtegetése szerint ugyanis az ősi szittya nyelvben *Ad* vagy *At* = atya; *am* pedig birtokos-rag az egyesszám első személyében, tehát $Ad + am$ vagy $At + am = \text{Ádám}$ vagy $\text{Atam} = \text{Atyám}$.

Az Éva szó pedig a tudós magyarázata szerint eredetileg *Ama* vagy *Ana* volt, de e szóban a *sémi népek* az első *a* betűt átváltoztatták *é*-re, az *m* vagy *n* betűt pedig az asszirok *v*-nek ejtették ki s így változott az *Ama* vagy *Ana* (= *Any*a) *Év*-ra.

Mindebből pedig mintha az következne, hogy a *bibliai első emberek nevei az ősi szittya nyelvből valók!*

Ez az ősi két szót (*atyám*, *anya*) maig is használják a magyarok.

Ime! annyi bizonyítékot összehalmoztak körülöttünk a külföld tudósai, hogy még Ádámot is megteszik szittya vérrokonnak, akár-mennyit szégyenkezünk miatta; s így a történet-buvár *Horvát Istvánt*, kit kortársai azzal gunyoltak, mikép állítása szerint: a paradicsombeli emberpár *magyarul beszélt*, sőt még

az Uristen is magyar köntöst viselt,« — ma-holnap tul-licitálják!

És mi, szittyá utódok, még tovább is hall-gassunk?

Igazán szerencsés az a berlini tudós, hogy német. Mert ha véletlenül magyar lenne, akkor országrengető kacagással tennénk csuffá idáit!

Hanem a külföldi tudósokat az újabbi fölfedezések már annyi meglepetésben részesi-tették, hogy talán még azt sem találnák ne-vetséges absurdumnak, ha valaki például álli-taná, mikép a babilonbeli Ur-istent szittyá ruhában ábrázolták!

Magyar nép! »A kő kiabál a falból!« Az emlékek beszélnek! Eljött az idő, hogy *keres-sük az ismertből az ismeretlent!*

Az eddig ismeretes *legrégeb*b népnek, a *szittyának*, ki *elsőnek* hintette szét a műveltség *áldásait*, — tudunk-e méltó utódai lenni?